

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยการพัฒนาลัทธิศูตวรรษการศึกษาเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สรุปผลการดำเนินงานดังนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. จุดมุ่งหมายทั่วไป

เพื่อพัฒนาลัทธิศูตวรรษการศึกษาเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ป่าแดงบ้านเรา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. จุดมุ่งหมายเฉพาะ

2.1 เพื่อสำรวจและวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาลัทธิศูตวรรษการศึกษาเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา

2.2 เพื่อสร้างและหาคุณภาพลัทธิศูตวรรษการศึกษาเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา

2.3 เพื่อทดลองใช้ลัทธิศูตวรรษการศึกษาเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา

2.4 เพื่อประเมินลัทธิศูตวรรษการศึกษาเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา มีการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. สำรวจ วิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ป่าแดงบ้านเรา มีวิธีดำเนินการดังนี้

คณะผู้วิจัย ได้ดำเนินการจัดประชุมผู้นำชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2550 เวลา 09.00 – 12.00 น. ณ หอประชุมโรงเรียนบ้านป่าแดง เพื่อชี้แจงสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในด้านการจัดทำหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น จากนั้นจึงได้สำรวจความต้องการของผู้นำชุมชนและผู้ปกครองด้วยแบบสอบถามความต้องการด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา เพื่อนำมาจัดทำหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ป่าแดงบ้านเรา จากนั้นได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำมาจัดลำดับความต้องการโดยพิจารณาค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย เพื่อพิจารณาคัดเลือกเนื้อหาในลำดับที่ 1 – 5 นำมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา

2. การสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา มีวิธีดำเนินการดังนี้

2.1 จัดประชุมครูของโรงเรียนบ้านป่าแดง เพื่อวิเคราะห์นโยบาย หลักสูตรแกนกลาง หลักการสร้างหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น และความต้องการการพัฒนาเกี่ยวกับหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นจากชุมชน โดยกำหนดประเด็นการประชุม ดังนี้ ความต้องการด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้ในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น การจัดทำหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ของโรงเรียนบ้านป่าแดง การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น และแนวทางการจัดการเรียนสอนสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ในวันที่ 30 พฤษภาคม 2550 ระหว่างเวลา 09.00–12.30 น. ณ หอประชุมโรงเรียนบ้านป่าแดง โดยมีเลขานุการทำหน้าที่รวบรวมข้อมูล จำนวน 1 คน คือ นางผาณิต เพชรรัตน์ ตำแหน่งครูชำนาญการ จากนั้นได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นการประชุม

2.2 การสร้างหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ป่าแดงบ้านเรา มีวิธีดำเนินการดังนี้

2.2.1 สร้างร่างหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ป่าแดงบ้านเรา ตามองค์ประกอบหลักสูตร ดังนี้ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง คำอธิบายรายวิชา ผังมโนทัศน์ หน่วยการเรียนรู้ แนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้

2.1.2 สร้างร่างเอกสารประกอบหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดง บ้านเรา ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผน ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยที่ 1 บุคคลสำคัญในท้องถิ่น หน่วยที่ 2 แหล่งน้ำพระทอง หน่วยที่ 3 เชื้อนป่าแดง หน่วยที่ 4 โรงเรียนนายร้อยป่าแดง หน่วยที่ 5 แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยที่ 6 การจัดทำโครงการ สิ่งประดิษฐ์ ประกอบการใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา

2.3 การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา มีวิธีดำเนินการดังนี้

คณะผู้วิจัยได้นำหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา ที่ปรับปรุงแล้วพร้อมแบบสอบถามประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเราและความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ในเอกสารประกอบหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ป่าแดงบ้านเรา ในระหว่างวันที่ 10 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2550 ด้วยตนเอง จากนั้นได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การพิจารณาความเหมาะสม/ความสอดคล้อง คือ ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 ถือว่ามีความเหมาะสม/สอดคล้องที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้

2.4 ปรับปรุงและจัดทำหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ป่าแดงบ้านเรา โดยจัดทำหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ป่าแดงบ้านเรา และเอกสารประกอบหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ป่าแดงบ้านเรา ฉบับสมบูรณ์

3. การทดลองใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา

ผู้วิจัยทำการทดลองใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา กับกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 จำนวน 25 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โดยให้ครูจัดการเรียนการสอน ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผน จำนวน 7 สัปดาห์ ระหว่างวันที่ 14 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2550 ถึงวันที่ 21 เดือน มกราคม พ.ศ. 2551 โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One Group Pretest – Posttest Design จากนั้นได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ป่าแดงบ้านเราก่อนใช้และหลังใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา มาวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังใช้ โดยใช้ค่าสถิติ t - test Dependent

4. การประเมินหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา มีการดำเนินงานดังนี้
 คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากครู โรงเรียนบ้านป่าแดง
 จำนวน 19 คน ด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจของครูที่มีต่อการใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้
 ท้องถิ่น เรื่อง ป่าแดงบ้านเรา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 จำนวน 25 คน ด้วยแบบสอบถาม
 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ป่าแดงบ้านเรา
 และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 25 คน ด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการใช้
 หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ป่าแดงบ้านเรา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จากนั้น
 นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำไปเปรียบเทียบกับ
 เกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ คือ ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน
 1.00 แสดงว่า มีความพึงพอใจ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา สรุปได้ดังนี้

1. ผลการสำรวจและวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้
 ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้
 เรื่อง ป่าแดงบ้านเรา ของผู้นำชุมชนและผู้ปกครองนักเรียน ด้านเนื้อหาสาระที่ต้องการให้บรรจุใน
 หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ป่าแดงบ้านเรา ในอันดับที่ 1 – 5 ดังนี้ อันดับ 1 บุคคล
 สำคัญในท้องถิ่น อันดับ 2 ประเพณีแม่น้ำพระทอง อันดับ 3 เขื่อนป่าแดง อันดับ 4 โรงเรียน
 นายร้อยป่าแดง อันดับ 5 แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

2. ผลการสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา
 พบว่า

2.1 ผลการสร้างหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา พบว่า

2.1.1 หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา กลุ่มสาระการเรียนรู้
 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีองค์ประกอบสำคัญคือ
 วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง คำอธิบายรายวิชา
 ผังมโนทัศน์ หน่วยการเรียนรู้ แนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและ
 ประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรสาระ
 การเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ป่าแดงบ้านเราทุก รายการมีคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ตั้งแต่ 4.00 ขึ้นไป และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 ซึ่งสอดคล้องกับกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่า หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ป่าแดงบ้านเรา ที่มีความเหมาะสมต้องมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1 จึงกล่าวได้ว่า หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียน นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ปรากฏว่า ในภาพรวม มีความเหมาะสมระดับมาก

2.1.2 เอกสารประกอบหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา สาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีสาระการเรียนรู้ที่นำมาสร้างประกอบด้วย เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น แหน้ำพระทอง เรื่องเขื่อนป่าแดง เรื่องโรงเรียนนายร้อยป่าแดง เรื่องแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เรื่องการจัดทำโครงการสิ่งประดิษฐ์ และจัดทำเป็นแผนจัดการเรียนรู้ มีส่วนประกอบหลัก ดังนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ชื่อหน่วยการเรียนรู้ เวลาที่ใช้ สาระสำคัญ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลเรียนรู้ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ในเอกสารประกอบหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ป่าแดงบ้านเราทุก รายการมีคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ตั้งแต่ 4.20 ขึ้นไป และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 ซึ่งสอดคล้องกับกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่า ความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ต้องมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1 จึงกล่าวได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบที่สอดคล้องกัน ที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนได้ นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ปรากฏว่า ในภาพรวม มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา พบว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนหลังเรียนตามหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 37.28 สูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.65 และเมื่อทำการทดสอบด้วยสถิติทดสอบ t - Test dependent แล้ว พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ป่าแดงบ้านเรา หลังใช้สูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการประเมินหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ป่าแดงบ้านเรา พบว่า

4.1 ความพึงพอใจของครูในภาพรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ปรากฏว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน และด้านที่ ครูมีความพึงพอใจสูงสุดคือ ด้านผลผลิต รองลงมา คือ ด้านปัจจัย และด้านกระบวนการ

สรุปได้ว่า ครูมีความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดง บ้านเรา

4.2 ความพึงพอใจของนักเรียนในภาพรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ปรากฏว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน และด้านที่นักเรียนมีความพึงพอใจสูงสุด คือ ด้านการใช้สื่อนวัตกรรมในหลักสูตร รองลงมา คือ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการจัดสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรและด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตร

สรุปได้ว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา

4.3 ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน ในภาพรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ ปรากฏว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ และข้อที่ผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจสูงสุด คือ นักเรียนร่วมกันส่งเสริมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น รองลงมา คือ นักเรียนเห็นคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ในชุมชน นักเรียนมีความรัก ความภาคภูมิใจ ในท้องถิ่นของตนเอง นักเรียนรู้เรื่องราวของเขื่อนป่าแดง นักเรียนปฏิบัติตามจารีตประเพณีท้องถิ่น และนักเรียนร่วมกันส่งเสริมอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น

สรุปได้ว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา ที่คณะผู้วิจัยสร้าง มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งนี้อาจเนื่องจากคณะผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ป่าแดงบ้านเรา มีขั้นตอนในการสร้างที่เหมาะสม และดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ดังนี้ สสำรวจ ความต้องการในด้านเนื้อหาสาระที่จะนำมาจัดทำหลักสูตร ของผู้นำชุมชน และผู้ปกครองนักเรียนด้วยวิธีการประชุมและให้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งทำให้ได้เนื้อหาสาระที่จะนำมาจัดทำหลักสูตร ได้แก่ บุคคลสำคัญในท้องถิ่น เขื่อนป่าแดง โรงเรียนนายร้อยป่าแดง ประเพณีแม่น้ำพระทอง แหล่งเรียนรู้ในชุมชน จากนั้นได้จัดประชุมคณะครูโรงเรียนบ้านป่าแดง เพื่อร่วมกันกำหนด

องค์ประกอบและรายละเอียดต่าง ๆ ของหลักสูตรท้องถิ่น ดังนี้ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง คำอธิบายรายวิชา ผังมโนทัศน์ หน่วยการเรียนรู้ แนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้ ต่อจากนั้นจึงได้ร่วมกับคณะครูในการแนวทางการจัดการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น โดยกำหนด แผนจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ป่าแดงบ้านเรา จำนวน 6 แผน ดังนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยที่ 1 บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ใช้เวลา 2 ชั่วโมง หน่วยที่ 2 หน้าพระทอง ใช้เวลา 2 ชั่วโมง หน่วยที่ 3 เชื้อนป่าแดง ใช้เวลา 2 ชั่วโมง หน่วยที่ 4 โรงเรียนนายร้อยป่าแดง ใช้เวลา 2 ชั่วโมง หน่วยที่ 5 แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ใช้เวลา 2 ชั่วโมง และหน่วยที่ 6 การจัดทำ โครงการสิ่งประดิษฐ์ ใช้เวลา 3 ชั่วโมง จากนั้นจึงได้จัดทำหลักสูตรและเอกสารประกอบการใช้หลักสูตร สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ป่าแดงบ้านเรา ซึ่งขั้นตอนการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นดังกล่าว ได้ สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรของ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, หน้า 134) ได้กล่าวถึงมี ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร มี 12 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อพัฒนาหลักสูตร ระดับท้องถิ่น ขั้นที่ 2 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ขั้นที่ 3 การกำหนดจุดประสงค์ของ หลักสูตรระดับท้องถิ่น ขั้นที่ 4 การกำหนดเนื้อหา ขั้นที่ 5 การกำหนดกิจกรรม ขั้นที่ 6 การกำหนด คาบเวลาเรียน ขั้นที่ 7 การกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผล ขั้นที่ 8 การจัดทำเอกสารหลักสูตร ขั้นที่ 9 การตรวจสอบคุณภาพและการทดลองใช้หลักสูตร ขั้นที่ 10 การเสนอขออนุมัติใช้หลักสูตร ขั้นที่ 11 การนำหลักสูตรไปใช้ ขั้นที่ 12 การประเมินผลหลักสูตร และยังได้สอดคล้องกับ สัจด์ อุทรานันท์ (2538, หน้า 314-316) กล่าวไว้ว่า การปรับหลักสูตรให้เข้ากับสภาพสังคมของท้องถิ่น อาจจะดำเนินการในระดับเขตการศึกษา ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ หรือระดับโรงเรียนก็ได้ การดำเนินการทุกระดับหากจะให้เป็นไปอย่างมีระบบและเป็นขั้นตอนควรมีลำดับขั้นดังนี้ 1) จัดตั้ง คณะทำงาน ควรเลือกบุคคลที่มีความสามารถ และมีความตั้งใจจริง ในการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ 2) ศึกษาสภาพข้อมูลพื้นฐาน โดยการวิจัย สัมภาษณ์ ประชุม และสัมมนา หรือวิธีการอื่น ๆ 3) กำหนดจุดมุ่งหมายสำหรับหลักสูตรท้องถิ่นว่าจะทำการพัฒนา โดยการปรับหลักสูตรหรือสร้าง หลักสูตรขึ้นมา 4) พิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรกลางกับ สภาพท้องถิ่น 5) ดำเนินการเลือก เนื้อหาสาระของหลักสูตรกลาง และหรือจัดสร้างกระบวนวิชาขึ้น ใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและ ความต้องการของท้องถิ่น ในกรณีสร้างเพิ่มเติมควรระบุจุดมุ่งหมายโดย สร้าง เนื้อหาสาระ กระบวนการ เรียนการสอน และมาตรการในการวัดและประเมินผลให้ชัดเจน 6) ดำเนินการใช้หลักสูตร ในขั้นนี้ การนิเทศและติดตามมีความสำคัญมาก 7) ประเมินผลการใช้หลักสูตร เป็นขั้นที่มีความสำคัญมาก

เพราะช่วยให้ทราบว่าหลักสูตรที่จัดขึ้นนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ และ 8) ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้มีความเหมาะสมต่อไป

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ป่าแดงบ้านเราหลังใช้สูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเราอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ป่าแดงบ้านเรา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา บทบาทของครูผู้สอน ซึ่งผู้วิจัยขออภิปรายผลเป็นรายด้านดังนี้

2.1 หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ป่าแดงบ้านเรา

หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ป่าแดงบ้านเรา ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้พิจารณาหลักสูตรแล้วเห็นว่ามีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ และองค์ประกอบและรายละเอียดเนื้อหาของสาระของหลักสูตรในแต่ละองค์ประกอบ มีความเหมาะสมตามเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ทุกรายการ โดยพิจารณาเห็นว่า วิสัยทัศน์มีความเหมาะสมกับชุมชนและท้องถิ่น พันธกิจมีความเหมาะสมกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน เป้าหมายของหลักสูตรท้องถิ่นมีความเหมาะสมกับเป้าหมายของโรงเรียน และยังเห็นว่าการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง การเขียนคำอธิบาย การจัดทำผังมโนทัศน์ การกำหนดหน่วยการเรียนรู้ และการกำหนดเนื้อหาของสาระของหลักสูตรการเรียนรู้ท้องถิ่นมีความเหมาะสมกับหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ ของหลักสูตรสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังเห็นว่าเนื้อหาของสาระมีความเหมาะสมกับชุมชนและท้องถิ่น เหมาะสมกับวัยผู้เรียน มีความเหมาะสมในการที่จะนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง และอีกประเด็นที่เกี่ยวกับการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน ยังพิจารณาเห็นว่ามีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีความเหมาะสมกับเนื้อหาของสาระของหลักสูตร มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้จัดลำดับเป็นขั้นตอนต่อเนื่องเหมาะสม มีการใช้วัสดุ สื่อ อุปกรณ์ประกอบการ จัดกิจกรรม ที่เหมาะสม และด้านการวัดและประเมินผลก็เห็นว่า หลักสูตรท้องถิ่นได้กำหนดวิธีการ วัดประเมินผลของการเรียนสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตร การกำหนดเกณฑ์และระบบการให้คะแนนในการวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมกับระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลของโรงเรียน และกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า หลักสูตรที่มีความเหมาะสมจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น ซึ่งเป็นไปในทำนองเดียวกันกับ วลัยยา ศิริกล้า (2550. หน้า บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติม เรื่องเกษตรอินทรีย์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.01 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนที่เรียนหลักสูตรสาระเพิ่มเติมเรื่องเกษตรอินทรีย์ โดยภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดี และจริยธรรม จริยบรรณ และคุณธรรม (2549. อ้างอิงจากวัลลยา ศิริกล้า, 2550. หน้า 62) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่องการปลูกข้าวไร่เชิงอนุรักษ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 พบว่า แผนจัดการเรียนรู้อการใช้หลักสูตร มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความคิดเห็นของครูเห็นด้วยกับ การนำวิทยากรท้องถิ่นมาเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ทำให้นักเรียนรู้จักการปฏิบัติจริง และนำความรู้ไปประกอบอาชีพ

2.2 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ซึ่งในการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ป่าแดงบ้านเรา ได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารโรงเรียนบ้านป่าแดง ในการบริหารหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ และยึดหลักการ มีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เป็นผู้มีส่วนได้เสีย โดยจัดให้มีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการจัดทำสาระของหลักสูตรท้องถิ่น มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กำหนดโครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วย สาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง คำอธิบายรายวิชา ผังมโนทัศน์ หน่วยการเรียนรู้ แนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้ได้หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา มีความเหมาะสม ต่อจากนั้นผู้บริหารโรงเรียนบ้านป่าแดง ได้มอบหมายให้ครูผู้สอนนำหลักสูตรดังกล่าวไปจัดการเรียนการสอนตามกำหนดการสอน ซึ่งผู้บริหารได้ทำกรนิเทศ คอยช่วยเหลือแนะนำครูในระหว่างการสอนใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง ซึ่งทำให้ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการสอนได้รับการแก้ไขได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี นอกจากนี้ในขั้นตอนการวัดและประเมินผล ผู้บริหารยังได้ให้ความสำคัญโดยคอยแนะนำครูในการใช้เครื่องมือในการวัดประเมินผลให้ถูกต้องและเหมาะสม ส่งผลให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ ซึ่งแนวทางการบริหารหลักสูตรของผู้บริหารโรงเรียนที่ได้กล่าวมาข้างต้นได้สอดคล้องกับแนวคิดของใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539. หน้า 48) ได้กล่าวถึงงานบริหารหลักสูตร เป็นการบริหารหรือจัดปัจจัยสภาพต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการสอนของครูและการเรียนของนักเรียน ผู้บริหารจะเป็นแกนนำ โดยมีผู้ช่วยฝ่ายต่าง ๆ หัวหน้าหมวดวิชา ครูวิชาการของโรงเรียน ครูผู้สอน และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เสริมการบริหารหลักสูตร เช่น กรรมการบริหารโรงเรียน กรรมการบริหารวิชาการ เป็นต้น งานบริหารหลักสูตรมีกิจกรรมที่สำคัญมีดังนี้ 1) การเตรียมบุคลากรในโรงเรียน 2) การจัดครูเข้าสอน

3) การจัดตารางสอน 4) การจัดการบริหารวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน 5) การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ แก่ผู้ใช้หลักสูตร 6) การนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร 7) การประชาสัมพันธ์หลักสูตรแก่ผู้ปกครองและชุมชน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของกรมวิชาการ (2540. หน้า 226-230) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่ให้การสนับสนุนการนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในเบื้องต้นผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรจึงสามารถบริหารโรงเรียน จะต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรจึงสามารถบริหารโรงเรียนในลำดับต่อไป เช่น การประชุมชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดผู้สอนเข้าสอนได้อย่างเหมาะสม การสรรหาวัสดุหลักสูตรเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน การจัดหาแหล่งเสริมความรู้ประสบการณ์ การปรับปรุงคุณภาพครูประจำการ การนิเทศและการติดตามผล การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร เป็นต้น ผู้บริหารจึงมีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้หลักสูตร ดังนี้ 1) ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่นำมาใช้ในสถานศึกษานั้นอย่างถ่องแท้ 2) ให้ความรู้เกี่ยวกับครูผู้สอนในโรงเรียนเกี่ยวกับการนำหลักสูตรมาใช้ 3) ให้บริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนชนิดต่าง ๆ แก่ครู 4) ดำเนินการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ 5) กระตุ้นให้ครูใช้หลักสูตรอย่างถูกต้อง เช่น จัดการฝึกอบรมหรือประชุมสัมมนา เป็นต้น 6) ให้กำลังใจและบำรุงขวัญแก่ครูผู้สอนให้ใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ 7) จัดระบบการบริหารหลักสูตร กระตุ้นและส่งเสริมให้ครูได้ใช้หลักสูตร 8) ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับหลักสูตร

2.3 บทบาทของครูผู้สอน

ครูผู้สอนมีบทบาทโดยตรงในการร่วมพัฒนาหลักสูตรจัดการเรียนรู้ โดยคณะผู้วิจัยได้ให้คณะครูโรงเรียนบ้านป่าแดงได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรทุกขั้นตอน ส่งผลให้คณะครูเกิดความตระหนัก และเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร และให้ความร่วมมือในการนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ครูผู้สอนได้ทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำ ปกป้องแก่นักเรียนและเป็นผู้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีความกระตือรือร้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามคู่มือการใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์บรรลุตามเป้าหมายหลักสูตร ซึ่งในเรื่องนี้ได้สอดคล้องกับกรมวิชาการ (2540. หน้า 226-230) กล่าวว่า ครูผู้สอนในฐานะเป็นผู้ใช้หลักสูตรโดยตรง มีส่วนที่จะช่วยสนับสนุนในการใช้หลักสูตร ดังนี้

2.3.1 มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรทั้งในทางตรงและทางอ้อมโดยทางตรงครูจะเข้าร่วมในการพัฒนาหลักสูตรที่ส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาคจัดทำ ส่วนในทางอ้อมครูจะเป็นผู้ติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างใกล้ชิด และเสนอให้นักพัฒนาหลักสูตรดำเนินการพัฒนาหลักสูตรต่อไป

2.3.2 ทำการศึกษาหลักสูตรอย่างละเอียดและเข้าร่วมการประชุมสัมมนา เรื่องการนำหลักสูตรไปใช้

2.3.3 จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรและต้องถือว่าหลักสูตรเป็นแม่บทที่ครูต้องนำไปใช้

2.3.4 ประเมินผลหลักสูตรทุกบทเรียนและทุกครั้งเมื่อได้ทำการสอน เพื่อจะได้นำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป

2.3.5 ประสานงานกับครูในรายวิชาเดียวกัน เพื่อร่วมมือในการสร้างสรรค์เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกลมกลืนเป็นมาตรฐานที่ใกล้เคียงกัน

2.3.6 รายงานผลการใช้หลักสูตรต่อผู้มีอำนาจ ซึ่งได้แก่ผู้บริหารโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งประชุมปรึกษาหารือเพื่อการพัฒนาหลักสูตรร่วมกันทั้งฝ่ายบริหารและเพื่อนครู

2.3.7 พยายามคิดค้นหาวิธีการที่เหมาะสม หรือวิธีการที่มีประสิทธิภาพ ที่จะทำให้หลักสูตรที่นำมาใช้บังเกิดผลดีต่อผู้เรียนให้มากที่สุด

2.3.8 การพัฒนาหลักสูตรระดับห้องเรียน เป็นการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนด้วยการวิเคราะห์หลักสูตร การวางแผนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ได้ผลงานเป็นเอกสารประกอบหลักสูตรต่างๆ เช่น โครงสร้างการสอน แนวการสอน แผนการสอน คู่มือครู สื่อการเรียนการสอน เครื่องมือวัดผล

2.3.9 การสอนเป็นตัวจักรสำคัญที่สุดของการนำหลักสูตรไปใช้ ต้องสอนให้สอดคล้องกับจุดหมายและจุดประสงค์ของหลักสูตร ใช้เทคนิควิธีสอนกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม มีการวัดผลและประเมินผลอยู่เป็นระยะๆ สำหรับนำมาปรับปรุงแก้ไข นอกจากนี้ ประสิทธิภาพส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความตั้งใจต่อการสอนของผู้สอนเอง

2.3.10 การจัดสภาพและบรรยากาศในห้องเรียน แต่ในภาพรวมยังมีสิ่งอื่นที่ช่วยเหลือเกื้อหนุนประสิทธิภาพให้ดีขึ้น เช่น การตกแต่งห้องเรียนอย่างพอเหมาะ การใช้สื่อการเรียนการสอน การจัดมุมประสบการณ์ การจัดป้ายนิเทศ กิจกรรมการประกวดการจัดแสดงผลงาน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา ดำเนินการตามขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สำรวจ วิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 2 สร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้หลักสูตร

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินหลักสูตร

ซึ่งส่งผลให้หลักสูตรมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ อย่างไรก็ตามบทบาทผู้บริหาร และบทบาทครูมีความสำคัญต่อการนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการที่จะทำ ให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ป่าแดงบ้านเรา ของนักเรียนสูงขึ้น ครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน มีความพึงพอใจ ดังนั้น การนำหลักสูตรไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้บริหารและครูควรปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาท ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

จากการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำให้นักเรียนที่ได้เรียนรู้จากหลักสูตรนี้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตร ดังนั้น ควรมีการพัฒนาหลักสูตรสาระท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ซึ่งเป็นการปลูกฝังจิตสำนึก ให้แก่นักเรียน ในเรื่องของรัก ความภาคภูมิใจ ในท้องถิ่นของตน นอกจากนี้ยังเป็นสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของหมู่บ้านเพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษาต่อไป และควรมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน